

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
Előfizetéseket és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendőek be.
Helyben előfizethető: a szerkesztőségnek, a kiadó-hivatalnak, Demjén L., Keresztény P. kereskedésében.
Egyes szám ára 5 kr. o. é.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-udvarház szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetéseket felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnek, a kiadó-hivatalnak, Demjén László könyv- és Keresztény P. papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Selterstraße 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
Nyitlitér sora 20 kr.

Előfizetési felhívás

„KOL. KÖZLÖNY” 1873-iki évfolyamára.

N. t. olvasóink kívánatainak eleget teendő, lapunkat már 1872. szeptember 1. óta egész nagy iven adjuk ki mindennap. Szerzünk jeles munkatársakat az ország fővárosában, itt Kolozsvárt és a vidéken s így napról napra érdekesebbé igyekszünk tenni lapunk valamenynyí rovatait: főczikkjeinket avatott tollú íróktól kapjuk, s a napi kérdéseket azonnal tárgyaljuk; gondoskodtunk szép távozókról (már az év elején megkezdjük jeles tollú t. belmunkatársunk Komáromi Ferencz Bánffy Dénes című valóban érdekes történelmi korrajzát); eredeti táviratokról; ezután is legbővebb újdonsági rovatot adunk és semmi érdekes bel- és külügy nem kerül el figyelmünk. Tapasztaljuk az olvasó közönség pártolásának fokozatos gyarapodását, s így csak arra kórkjuk t. előfizetőinket, méltóztatásnak megrendeléseiket lehető gyorsan megtenni.

Előfizetési díj: egész évre 12 fr. o. é.
félévre 6 „ „ „
három hóra 3 „ „ „

A „KOLOZSV. KÖZLÖNY” szerkesztősége.

Mossák a kezeiket — az ártatlanok!

(Brrr) Minap egy nagy német lap mondta meg az igazat a mi erdélyrészi szászainknak; de ezt így sem akarják megérteni, s bár hidegvérűeknek ismeri őket ország-világ, iszonyatos haragra gyulnak. Pedig milyen szépen, érthetően szólt hozzájuk a „Pest. Lloyd”!

A szászok magukat kiválóan polgárosító elemnek vallják s szeretik az állam fenntartását illetőleg fajukat „a hivek leghivebbjei”-nek nevezgetni. A „P. L.” épe két főszempontból rostálja kiváltságos vajadásukat, s igaz, hogy német bangon, de magyar honfi érzellemmel mondja: „az állam eszmében hatalmas polgárosító momentum foglaltatik, különösen a mi viszonyaink közt, midőn csupán ez biztosíthatja a nyugalmas előhaladást a romboló törekvésekkel szemben. Valamint minden nemzetté kénytelen a polgárosodás nívelláló hatalmának sajátosságai egy részével adózni: ép úgy szükséges, hogy a soknyelvű államiban minden nemzetiség áldozatot hozzon az államérdekeknek, az összeségnek. A szászoktól csak azt az áldozatot kívánjuk, szakítson a particularisticus törekvésekkel, melyek ép reájok nézve lehetnének végzeteljesek. Ezt a rövidlátás is fölismerhetné. Magyarországon az államalkotó, fenntartó elem a magyar anyagi, szellemi és politikai tulsúlyánál fogva; ő a conservatív elvek zászlósa, a szétválási és felforgatási törekvésekkel szemben, s azon radicalismus ellenében, mely a társadalmi és politikai rendet ostromolja. Szabad-e tehát az aránylag csekély számú szásznak a törzstől (t. i. a magyartól) elválni, nélkülözheti-e ő ez erős támaszt a nemzetiségi elemek hullámai közepette? Nem csapnának e össze feje fölött okvetetlenül e hullámok?”

E bölcs memento nagyon alkalmas lehet

vala arra, hogy a „hivék leghivebbjeit” eszükre térítse; hanem hát az ó-szász viadorok sokkal lejebb csuszta. már az elbizakodás sikamlós utján, minstem a higgadság magaslátáról szét-hangzó józan szót meghallhatnák: ők a jobb utra térés tanácsát a szász nemzet ellen intézett támadásnak veszik, ha mindjárt german ajkokról is hallik a figyelmeztetés.

Az ó-szászok beszélnek vajmi gyakran az államérdekekről, de végtére is abban állapodnak meg, hogy ezeket kell régi privilegiumaikhoz szabni s nem a factornak kell az egészhez alkalmaztatni; mindegyre hangsúlyozzák, hogy a 200,000 szászszal számolni kell Magyarországnak, de nekik eszükbe sem jut Magyarországi államérdekeiket számbavenni.

Azt mondják, hogy ezt mindig tették, s tenni ma is készek; állítják, hogy „mindig” (!) a legnagyobb rokonszenvvel viseltettek a magyar nemzet iránt, s hogy erről „egész” (!) történelmünk tanuskodik; hivatkoznak arra, hogy a magyarokkal kötött egységeket, „mindig” becsületesen megtarták, mindig elősiettek a haza védelmére (valjon a falakközi szűkebb hazát értik-e?), a magyarok családjainak, kincseinek menhelyet adtak váraikban és városaikban (törvényt kelle hozni hogy azokat a menekülőket előtt be ne zárják!); hogy mindig hívei voltak a törvényes kormányoknak (tudunkra ez sohasem székelt Bécsben, vagy a Kárpátokon túl!); felhozzák, hogy e házára támadt ellenség ellenében úgy állottak, mint a fal (t. i. falai mögött!) s „becsülettel és vitézül segítettek a haza ellenségeit elűzni!”

Legkisebb kedvet sem érezünk magunkban a „P. L.” férfias intésén jajveszékő ó-szászokat a történelmi térre követni, s bár elismerjük, hogy 700-dos ittélük alatt érdemeiket is szerezték a haza védelmében, még is ép a mérsékletnek adjuk jelét, midőn sem a közel, sem a távolabbi multra vissza nem pillantunk; hanem ajelenre nézve azt jegyezzük meg, hogy legkisebb okuk sincs jajjakkal töltöni be „Nagy-Németországot”. Készörömet elismerjük, hogy nem akarnak „schlesvigholst ini” keservesek lenni, mert hát itt távol keleten nem is lehetnek; azt is megengedjük hogy a Berlinben, Kölnben, Lipcsében felhangzó fájdalomczikkeit nem az egész szászág írja, hanem viszonzásul az ó-szász urak is elismerhetnék, hogy a „magyar chauvinismus kezét” még a legválságosabb időkben sem érezték igen súlyosnak, s ezért nem lenne miért képzelt sebeikkel a forumra ülni; azt sem kellene álmeltagadniok, hogy oda telepedtek a régi romok közé s ott akarnának nemzetiségük oltalmára hajlékot emelni, hol minden perc azzal fenyegetné, hogy a romokmaguk alá temetik a roskatag alapra állított épületet.

Halljuk mi, sőt jól is értjük azt a szót, — nem most mondják el először — hogy „őszinte loyalis magyar állam polgárok, hogy nem kacsintgatnak túl a határon és nem kockéztíroznak a távol keletre Németországgal, — hogy „németek de egyszersmind jó magyar állampolgárok akarnak maradni”; hanem mielőtt mi is velük együtt mondanók el azt a dicséretet: „lenne csak a magyar államnak valamennyi polgára olyan, mint a szászok, az ország jólléte virágzása sokkal magasabb fokon állna” — előbb tetteket kérünk és várunk.

Egyetemük utóbbi felterjesztése ilyeneket nem jelez. Hogy kegyelmet nem kérnek, az nagyon helyes, mert hát a jog ők et is megilleti; ánde ez a jog nem lehet azonos azgal, a melyet „királyi levelek”, az ó-szászok né-

zete szerint „örök időkre biztosítottak”. Az „örök idők”-nek politikai intézmények körül semmi értelme; nézzék csak például a magyar nemesi jogok „örök idők”-re szóló intézményét, nemde napirendre tért föltöttek a korszellem! Avagy csak a szász nemzeti archivum actái „transcriptumai” lennének olyan valamik, melyeken az idő fog megünnel látszik, melyek a polgárosodás fejlődésének hatását nem érezve örök érvényű alapul szolgálhatnak jelen és jövő politikai intézményeknek, s nélkülözhetnek minden korszerű reformot, mert annyi izt válthatnak, mint a pusztai manna?!

Ezt maguk az ó-szászok sem hiszik, hihetik, hanem aligha úgy nem gondolkoznak: minél többet követelünk, hogy lehető sokat lealkudva még is tömött erszénnyel térhessünk haza. Ez uraim egyoldalú okoskodás, mert a manevre jól — de rozsl is üthet ki. A tulkövetelőknek rendesen kevés pártolójuk akad, s így azt is elveszthetik, mit mérsékelve könnyen megnyerhettek volna: ha valaki portékájáért annyit kér, hogy a vásárlói szintugy magától messze elriasztja, bizony nem éri el a célzt, hogy sokat leengedve is illő árt kaphasson érte.

A „Pest. Lloyd” intésére sikra szállott „Kron. Ztg” ugyan fogadkozik, hogy nem kell a szásznak „Extrawurst”, de hát akkor mire való argumentum az általuk nagyobb megnyítségben fizetett pénz- és véradó fölemlegetése? S mit jelent a követelések ezen formulázása:

„adják meg nekünk (t. i. ó-szászoknak) azt, a mit kívánni jogunk van, s mi megelégszünk és örömet testvériesen megosztjuk azt azokkal, kik velünk együtt laknak.”

Ez a kívárat olyan átlátszó és mégis homályos. Mert, ha azt nézzük, mit kívánnak a szászok legújabb fölterjesztésükben is, akkor a másokkal megosztandó igen sok lehetne; ha ellenben vizsgáljuk: mennyi az, mit a velük együtt lakókkal megosztottak, s „a királyi okmányok” értelmében kell vala megosztaniok, akkor a substratum edes kevés; e szerint a világosnak tetsző formula végén ép ott vagyunk, hol a kezdetén voltunk: nem tudjuk: mennyivel elégsz nek meg?

és mennyit hajlandók megosztani? — azt, mennyire van joguk, könnyű a kor színvonalára emelt jogegyenlőség mérlegén kimérni, csak a mérleg nyelvére azt kell felírni: kiváltság senkinek sem adatik — in hoc signo vinces!

Sz. Keresztur, 1872. dec. 21.

A helybeli unitarium gymnasium és állami tanítóképződe tanári kara érezvén azon hátrányokat, melyek tudományos művelődés tekintetében a mánakhoz hasonló elszegeltséggel járnak, egy pedagógiai kört alakított, melynek tiszta Keresztur minden nyilvános iskolájában működő minden tanár és tanító. E kör első gyűlését f. hó 8-án délután tartá a mikor egy néhány pontban működése szabályait alkotta meg s tellegesen munkához is kezdett. Munka tere röviden ez: a két tanintézetnek jár vagy 12-féle tanügyi szaktlap; az ezekben előforduló nevezetesebb czikkekről a gyűléseken egy-egy vállalkozó referál, mely alkalommal az illető ügy részletes tanácskozás, eszmecsere tárgya vá tétetik. A helybeli olvasó-kör számára járó politikai lapok tanügyi rovata hasonló fi ylem tárgyat képezi. Ezenkívül tanügyi napi kérdéseinket beható tanácskozás alá veszi s megállapodásainak szükség szerint koronként nyilvánosan is kifejezést ad. Figyelmét különösen kiérjesszi a

tanodai kézikönyvekre s mind arra, a mi hivatalosa körébe tartozik. Ezen kívül minden gyűlésen logalább egy felolvasást tartatik szabadon választott tanügyi és nevelésani themikről. Üléseit, vagy a nevelésügye iránti érdeklődést tágasabb körben is ébressze, nyilvánosan tartja — a tanítóképződe nagyobbik tantermében. Hivatali személvete egy iskolai évre választott elnök és jegyző. Gyűlés minden hó második szerdáján délután tartatik.

Elnöknek ez évre Gyertyánffy István s jegyzőnek Kozma Ferencz választott meg. Az első ülésen felolvasást tartott Gyertyánffy István egy oly tárgyról, mely az udarhelyszéki iskolában osban merült fel, s melyben bizottsági előadó ő maga volt. Egyik iskola tanácsi tag, unitarius esperest Gyöngyösi István által ugyanis azon indítvány tétel volt, hogy az iskolakötelezettség a hetedik éven kezdődjék s az ismétlő-iskolával együtt tartson a 17. évig, mindez arra volt építve, hogy a tanügyi törvényünk szerint iskolába lépő gyermekek mind szellemileg, mint testileg igen gyengék lévén, a korai tanulás által mindkét tekintetben megromlanak. Minden atól függ hogy mily iskola legeg szeméink előtt — és ez képezte a kiindulási pontot értekezésnél is, a kinek irány konnyult volt tanügyi tapasztalatai és sokoldalú, alapos ismereténél fogva kimutatni, hogy a 38-ik törvény zikk szerint rendezett iskolától az ellenkező nem csak joggal várható, de könnyven is eszközölhető. Ezen jelentés alapján amaz indítvány visszavétel — s mi is természetesen csak pártolni tuduk érveléseit, a mi azonban nem zárta ki e tárgy körül az eszmecsere tovább fűzését. További tárgya első gyűlésünknek két referáda volt, melyek egyike Kozma Ferencz által a „Magyar Nyelvőr” első számából merített, másika pedig — Sándor Domokos előadása — a németországi tanítóegyletek egy rendkívül fontos napi kérdésével foglalkozott hogy t. i. az iskolák fejlődésével az erkölcsiség süllyed-e, vagy emelkedik. E kérdésbe 1-ő tekintetre contra dictioin adjectio mutatkozik — s mégis akadott tanító-egylet s akadtak tanítók, kik a népnevelésügy és moralstatistika eredményeinek összehasonlítása következtében nem haboztak az első szomorú eredményt mondani ki. Mi is megvitattuk e kérdést, a mennyre az egy többféle tárgy által elfoglalt rövid időben megvitatható volt. Tudományos vizsgáldást e tekintetben természetesen nem tehetünk, hanem megkeletl elégednünk amaz okoskodás és ítélet bírálásával s erre nézve a következő megállapodásra jutottunk: a moralstatistika, mint minden statistika eredményei a tényeken alapulnak s az emberiség erkölcsiségét illetőleg csakugyan első soritók és azokat phrazi-okkal megdönteni nem lehet; más dolog azonban ez eredmények összekapcsolása az iskolával Korunk ugyanis megszokta már jóllétét előhaladását, boldogságát, mindenét az iskolától várni, mely a legvirágzóbb államokban is alig bír 50—100 éves fényes multra hivatkozni. Ha már most az általános jóllét, haladás valami tekintetben hiányt mutat vagy tán éppen hanyatlak, mi természetesebb, minthogy a gondolatok és történelem felületén evező erkölcs-barátok előránják bűnbakul az iskolát, rámutatnak, mint a legnagyobb, mert erkölcsi — nyomornak ez egyedüli forrására. De nem ugy uraim! A statistika betűje — ha azt rágni kezdjük megöl. Hát miért nem tetszik egyszerűs-mind a nemzetek történelmének filosofi ját is tanulmányozni? Miért nem az anyagi és szellemi élet s ezek igényei között párhuzamot vonni? Miért nem a társadalmi ferde szokásokat kritizálni? Miért nem az ember törekvések és szenvedélyek tévutra vezetőit felkutatni? S miért nem tetszik az így elért eredményekkel is összekötni a statisztika kerülhetlen számai? Az iskola nevelheti a legjobbjá ifjúságot, ha egy beteges társadalm fogadja azt ölelő karjaiba s lopja be az erkölcsi méfét tanak kebelébe. Az iskola táplálhatja a legszebb honfiterenyeket, ha egy alapelveiben hibás kormányrendszer csak az önzésnek, haszonvágyának és árulásnak nyújt fellemelő kezét. Az iskola hirdetheti a legszebb Krisztusi tanokat, ha az ele ezer meg ezer alakban út gnyakazajt a szelidség, jamborság jótékonyág és hűség felét. A legnagyobb igaztalanság az, hogy midőn egész jövőnket az iskolára fektetjük, mely még csecsemő korát is alig éli: belőle származtatunk oly bajt, mely ezredéves

vagy legalább is több százados multnak kimarad-hatatlán következménye.

Ilyen és ezekhez hasonló gondolatok vezé-reltek a fenemlített okoskodás megítélésében s így természetesen nem fogadtuk el azon követke-ztetést, mely az erkölcsiség súlyedését az iskola emelkedésével okozati összeköttetésbe hozza.

Kozma Ferencz.

Legujabb táviratok.

Páris, decz. 21. A főhaditanács elhatározá a „Chasseurs a pied” nevezetű csapatok megszüntetését. Benedetti volt nagykövet fia a stockholmi francia követséghez titkárrá nevezett ki.

Madrid, decz. 21. A senatus tegnap ülése-ben felolvastattak az új minisiterk kinevezési ok-mányai. Zorilla felvilágosítást adott a minisitervál-ságról, Spanyolország helyzetéről és a rabsszolgá-ságnak Portoricoban való megszüntetéséről. Mar-tos hasonlóan pártolja a rabsszolgátság megszünteté-sét. A senatus magáéva teszi Murto felfogását.

Bern, decz. 21. A rendi tanács szintén el-fogadta a szövetségi alkotmány reviziójának újra-felvételére iránti javaslatot.

Bukurest dec. 20-án. A kamara egyhangu-lag elfogadta a romániai vasutnak Skuleninél az orosz pályához való csatlakozását. Az osztrák ma-gyar pályához való csatlakozás iránti részletes vita e hó 23-án leend.

Az állandó pénzügyi bizottság ál-talános jelentése az 1873-ik évi államköltségvetés tárgyában.

(Folytatás.)

Nem tartozik a jelentés keretében részletes el-sorolása mindazon indokoknak és körülményeknek, melyek a kiadásoknak a fenebbi összeállítás tanu-sága szerint oly nagymértű emelkedését előidéz-ték évről évre, de feltétlenül szükségesnek látszik a bizottság előtt fővonásaikban legalább bemutatni azon okokat, feltüntetni azon tényezőket, melyek egészben és nagyba az államháztartás évi terhei-nek nagybővödését főleg előidéztek.

A mi a rendes kiadásokat illeti 1868-tól fog-va folyton új és új szükségletek fedezésére szolít-tatott föl a törvényhozás és pedig évről évre növe-kező mértékben. A közigazgatás költségei a kor-mányszint első éveiben azonnal emelkedtek és sza-porodtak feltűnően évről évre a lezárult költség-velésig. Az ügyek ellátására a személyzet létszá-mának szaporítása kóretelt és szavaztatott meg. Ezen szaporítás a közigazgatás minden ágában nagymértű volt; újabb szervezések történtek min-dei tárca körében. Új államások teremtése a köz-adminisratio terén emelték a kiadásokat. Új intéz-mények létesítettek, melyek nagy összeget vettek igénybe, az egész közigazgatási szervezet kiter-jesztése a szükségletet nagyobbá tette. — Az ál-lami közigazgatás azon ágazataiban, melyek az anyagi élettel érintkezésben vannak e viszo-lyok fejlődése azon ágazatok előirányzatainak általános emelkedését idézte elő: a gazdasági téren a jöve-dékek, üzleti költségeiben a posta, a távirat, az ál-lamvagyon kezelésénél a bevételek megfelelő emelkedésével a kiadások is nagymértben sza-porodtak. E szaporítás azonban teljes ellensúlyo-zást nyer a bevételek emelkedésével, mindezeknek netto jövedelme évről évre nagybővödv a kezde-ményezett beruházások létesítése maga is fokozta a rendes kiadásokat. A munkálatok végrehajtása az azok feletti felügyelet sok költségbe kerül. Népnve-lési szükségletekre, tanügyi czélokra, közmive-lődési kiadásokra viszonyaink között nem kicsinyel-hető arányban emeltük évenként az előirányzatot, úgy hogy a vallás és közoktatásügyi minisiterium-nak költségvetése ma négyeszeresét teszi az 1868-dik évi előirányzatnak, a míg akkor 1.600.000 frtolt ma 4.388.424 frtra rug. A közlekedési esz-közök fenntartására és kiterjesztésére évenként többet tartalmazott a költségvetés a rendes szükségletben is a közmunkaminisiter és tárcájában.

Az 1868-tól 1871-ig terjedő zárszámadások általánosan kedvezőbb eredményt mutatnak fel az ugyanazon évi irányzatoknál.

A bizottság szükségesnek tartja ezen eredmé-nyek horderejének kellő felismertetése e céljából a rendes kiadások és bevételek zárszámadási ered-ményeit részletesen feltüntetni, hogy képét a lja ezek által négy évi pénzügyi kérdésünk tényleges ered-ményeinek.

Ki kell mindenek előtt emelni, hogy a bizott-ság e helyütt a ténylegesen befolyt bevételeket és va-lósággal tett kiadásokat vette fel tekintet nélkül, a jövedelmi mérlegre; hogy azonban teljes valóság-gal állítsa elő ezen pénzügyi eredményeket, szüksé-gesnek látszik rá mutatni fővonásaiban azon számí-tásra, melynek folytán azok előállnak és a zár-számadásokban kiíratott jövedelmi mérlegekből levezethetők.

A zárszámadások főösszmázaai szerint az utol-só négy évi jövedelmi feleslegek illetőleg hiányok így mutatnak ki:

	1868	1869	1870	1871
Jövedelmi felesleg	2.450,761	5.067,316	*)	
Jövedelmi hiány			23.077,109	11.294,239
Ezen eredmények azonban nem a tényleges, hanem az előírt bevételek és utalványozott kiadások alapján, továbbá a beruházások, természetmennyek, anyagok és lottári szerek értékének — ugyszintén az államvagyonnak a felvett kölcsönökkel és az ezeknél felle-mült árfolyamok veszteséggel lett megter-heltesének számbavétele mellett jelent-keznek: ugyanis az ingatlan államvagyon szaporodott	13.551,473	18.588,238	48.407,384	22.993,775
Termesztmennyek, anyagok s szerek értéke szaporodott	2.033,508	1.380,004	4.867,849	9.157,333
az állam követeléseit szaporodtak			61.532,943	36.642,835
Összes vagyonosodás	15.534,981	19.968,242	114.808,176	68.793,943
Ellenben az állam tartozásai szaporodtak	23.157,496	48.206,645	133.429,943	56.567,330
Az állam követeléseit fogytak	17.961,992	6.148,573		
Összes vagyonfogyatkozás	41.137,488	54.429,218	133.429,943	56.567,330
Egészben tehát mutatkozik vagyongyarapodás	25.552,507	34.460,976	18.621,767	
Vagyon fogyatkozás				12.226,613
Egybevetve ezt a fent kimutatott jövedelmi felesleggel, illetőleg hiánnyal, mutatkozik pénzügyi felesleg	28.033,268	39.528,292	4.455,343	23.520,842
hiány				
A kölcsönök ezen pénzügyi eredményekből kihagyva:				
a vasuti kölcsön feleslegét	12.443,926	34.180,419	8.997,099	6.675,460
hiányát			3.360,962	15.493,754
a sorsolási „feleslegét				9,337
hiányát				
a gömöri „feleslegét				
Összesen	12.443,926	34.180,419	12.358,061	22.159,877
Marad tulajdonképi pénzügyi felesleg	15.589,342	5.347,873	—	—
hiány			16.813,404	1.360,965
Lehetőleg a pénzügyi maradvány helyesbítése folytán még levonva				108,288
Igy állanak tehát az utolsó négy év pénzügyi eredményei				1.252,677

*) Az állami számszék az 1870 évre előterjesztett részletes jelentésének 25. lapján a jöve-delmi hiányt 26.282,571 frttal mutatja ki. Később márt. 3. kelt összeállításának 2. lapján 23.377,109 frtra helyesbítette. E jelentés alapján 26.635,533 frt jövedelmi hiánnyal a jövedelmet és költség ket nem képező tételek közötti különbözetet 15.683,020 frttal levonván, az 1870. évről jövedelmi hiányt 11.552,532 frttal állapítja meg.

Ezen legutóbbi pénzügyi eredmények következő tényezőkből, illetőleg részletekből állanak:	1868	1869	1870	1871
Rendes kiadás				
Királyi udvartartás	3.253,000	3.247,000	3.654,000	3.650,000
Kabineti iroda	36,000	78,000	60,000	61,000
Országgyűlés	976,000	783,000	1.287,000	1.289,000
Közösügyi kiadások	20.533,000	18.804,000	28.355,000	22.813,000
Központi nyugdíjak			128,000	371,000
Nyugdíjak	2.180,000	2.885,000	2.279,000	2.407,000
Államadósságok	49.151,000	50.342,000	40.355,000	49.728,000
Horv. Szlavonors. belig	2.088,000	1.866,000	2.343,000	2.147,000
Fiume			53,000	43,000
Állami számvevőszék			72,000	155,000
Minisiterelnökség	112,000	123,000	232,000	324,000
Felső és középső körűli min.	84,000	70,000	64,000	66,000
Horvát-Szavon	63,000	54,000	45,000	45,000
Belügy	9.059,000	9.457,000	9.591,000	9.850,000
Pénzügy	50.896,000	60.772,000	45.439,000	46.254,000
Közlekedési	2.845,000	3.140,000	3.715,000	4.648,000
Kereskedelmi	5.090,000	5.395,000	7.824,000	9.613,000
Közoktatásügyi	1.088,000	1.159,000	1.827,000	2.820,000
Igazságügyi	2.221,000	2.513,000	2.970,000	3.199,000
Honvédelmi	143,000	1.204,000	4.396,000	4.486,000
Összesen:	149.818,000	161.892,000	154.689,000	163.649,000

Rendes bevétel	1868	1869	1870	1871
Egyenes adók	54.041,000	56.692,000	60.519,000	60.401,000
Fogasztási adók	12.695,000	13.102,000	13.073,000	14.168,000
Határám				483,000
Illetek	10.862,000	13.206,000	14.519,000	15.984,000
Jövedékek	40.524,000	39.126,000	41.866,000	44.453,000
Államvagyon	36.302,000	40.139,000	22.061,000	21.296,000
Külföldiek		210,000	185,000	282,000
Kereskedelmi miniszt.	4.230,000	4.584,000	5.364,000	8.066,000
Többi miniszt. bevétele	131,000	62,000	424,000	656,000
Összesen:	158.785,000	167.211,000	159.011,000	165.789,000
Rendes kezelés feleslege	8.967,000	5.319,000	4.322,000	2.140,000
Rendkívüli kiadás	28.818,000	30.163,000	35.655,000	46.084,000
Rendkívüli bevétel	34.466,000	31.964,000	20.147,000	25.703,000
Felesleg	5.648,000	1.801,000		
Hiány			15.511,000	22.381,000
Hitel- és pénztárműveleti kezelés feleslege				553,000
Átfutó ke- } feleslege	974,000			18.435,000
zelés } hiánya		1.773,000	5.624,000	
Összes } felesleg	15.589,000	5.347,000	16.813,000	1.253,000
hiány				
Az előirányzat volt	2.147,500	13.214,739	22.243,020	20.560,362

— **A helybeli zene-conservatorium** ez évi közgyűlést vasárnap i. hó 22-én d. u. tar-totta. A 250 működő és pártoló tag közül nagy nehezen a gyűlés folyama alatt egybekerült a szá-bálszerű 20-as szám Zenebarátaink, kik a hanz-versenyek alkalmával, oly dícsérendő részvétet mu-tattak — legalább a folyamatban levő idényben, oly kis számban vettek részt e városunkba a zene cultust illetőleg jelentékeny tényező gyűlésében hogy ez csakugyan némileg elkomorító jelenzés.

Ily. Hintz Gy. nyitá meg a gyűlést elnök gr. Péchy M. a n.ó távollétében, igen csinos és talpra esett beszéddel. Ezután az általa készített vála szt-mányi jelentést olvassa fel az egylet évi mű-ködéséről (lapunk hozni fogja azt érdekességénél fogva egész terjedelmében). A gyűlés a vá-lasztmányi jelentés folytán előkerült dolgokról ha-tározott; így a kisorsolt 4 vál. tag helyébe újonnan meglettek választva Brassai Sámuel és Beil Vince a kisorsoltak közül, és működő tagul

Trandafir Miklós, párt. tagul Bogdán István. A részvény befizetésével évek óta késedelmes-kedik 80—90 tag, ez az intézetnek nagy há-lrányára van, mert a jelentkező tanítványokat kény-telen elutasítani csak azért, mert a 3-ik zenetanárt nem fizetheti; a közgyűlés Bogdán Istv. ajánla-tára elhatározta a késedelmeskedő részvényes tago-kat, kik magukat 3 évre nővaláírásukkal részvényük fizetésére kötelezték, level úján felszólítani a fi-zetésre és nem fizetés esetében újságilag való névsze-rinti felszólítással s végül beporlással fenyegetni. — Elhatározott továbbá elnököl Hintz György és Szentgyörgyi urak indítványára jövőben minden pártoló és részvényes tagot a hangverse-nyekre meghívni külön meghívóval, melyre a pro-gram nyomtatva lesz.

Ha'ároztatba ment továbbá Dr. Salamon indítványára egyenesen a színházi választmányhoz mint a művészet érdekében működő társintézethez átírni operatartása miatt; felemlítve, hogy ez az egyet-len mód, melylyel a városukban oly parlagon he-verő zene cultust újból emelni lehet. Operatársaság nem léteben a városi közönség, egyes ritka alkal-makat kivéve, midőn hangversenyt hallgathat, de erre ugyis csak a miveltebb és zeneileg némileg képzett közönség jelenik meg, — a nagy közönség az utczaí és korosmai zenére van utalva. Váro-sunknak, mely oly sok időn át egyike volt a kul-turai érdekekkel illetőleg hazánkban mindig előjáró városoknak, most is egy lépést kellene előre ten-nie és megkellene mutatnia, hogy a frivol operet-tekkel nem elégszik meg, hogy neki komolyabb opera kell. Így indokolá Dr. Salamon s néze-tünk szerint igen helyesen indítványát; melyet a közgyűlés egészben magáéva tett, megbízva őt az átirat fő pontozatainak kidolgozásával, mit Dr Sa-lamon s készséggel megígért. Nevezett orvos ur-nak, ki mint látszik — a szí et nemesítő, az izlést finomító klassikai zenének oly há barátja, még egy másik indítványa került szőnyegre, az t. i., hogy keressék meg a városi tanács mikép az évi 400 frtnyi segélyt (melyt talán 20 évvel ezelőtt sza-vazott meg) miután Kolozsvár városának, mely-nek emelkedett szellemű tanácsa kul urai czélokra egyszerre 4—5000 frtlokat tud megszavazni, nem teheti, hogy a művészet oly nevezetes ágát, minő a zene, parlagon heverni engedje sőt eltűnj, hogy e részben a város lakosai közt elmaradottság mu-tatkozzék a multtal egybehasonlítva. Nem, ébresze-teni kell a zene iránti hajlamot emelni azt a klas-sikai zene színvonalára, mert ez által az erkölcsök is szelidülnek. A közgyűlés elfogadta az indítványt s az elnökölét éljenzelve elszólt.

A zene-conservatorium ezen közgyűlésén tiszteltelt tagokká választattak Ru-zicska R. a c. k. Zsófia asszony, mint kitűnő ho-gedő-művész, Kuna Adolf, ki az intézetnél mint zenetanár 12 évig működött, Akoncz Já-nos, az intézet 15 évig volt pénztárnoka és id. Bodor Pál, mint kiváló zeneügy pártoló. E tagok diszokleveleket fognak kapni.

Mezőgazdasági adatok.

Talajmivelés.

I.

Az eddig elmondottakban mező-gazdasági helyzetünket, és enn-k befolyását a nemzeti életre igyekeztem rövid n kiűntetni, ezáltal áttérek a ná-lunk használni alkalmazhatóbb tárgyakra emekre és ezeknek alkalmazási módjára. Azonban épen e tárgyánál a szíves olvasóknak azon része, mely e tárggyal még nem foglalkozott, megrovhatna hasz-nált kifejezéseimért; de megvéd azon tudat: hogy valamint minden tudomány- és iparágban, ugy en-nek is megvannak saját műkifejezései, s ha még csak a sőtől is írtozunk, hogyan tudánk tényleg foglalkozni e roppant nagy fontosságu tárggyal.

Mielőtt a honi gazdasági viszonyaink közt ki-vihető trágyázási módokra áttérnénk, röviden ismer-tetni akarom a japáni gazdasáznak a trágyázásra vonatkozó fejezetét a porosz gazd. minisiterhez felterjesztett jelentésből, Dr. H. Marontól a porosz Kelet-Ázsiai expedició tagjától.

„A japáni szigetország élimatikus viszonyai tőkletes képmása Közép-Németország és Felső-Olaszország közt eső terület fokozatos éghajlati vi-szonyainak. Egyes sanyaruan nevedekett pálma mellett az ész-ki-vidék vörös fenyőjé, a gyapot mellett hajduat (pohánka, harcska) és árpát lá-tunk tenyészni. Az egész országot, mint finom há-lót, hegylánczolatok szeldekik, melyeket vörös fenyő árnyal be, s a vidéknek azon északtias jellegét kölcsönzi, mi az észak-vid-ki utazónak, midőn a forró égőv havétól ezen pontokra lép, örvendetes látványt nyújt. A völgyeknek ellenben tropicus jel-lemet ad a rizs, gyapot és szit. János növény.

Az erdei fenyőtől, a hegyek ormáról a lapá-lyokban száz meg száz gyalogut, és mélyedő esá-pás eszközli az összeköttetést, útjában az ember ba-bér, myrthus, Thuja és Camelia változatos vegyületét lálja.

Az egész ország felülete vulcanicus eredetű és diluvium; a hegyhátakat kivétel nélkül: fekete, porhanyó de nem nagyon szívós agyag földi; a völ-gyek talaja csaknem átlag kevés változással fekete porhanyó, kerti föld, mely 12—15" vastag egyke-

verékű réteget képez. Ezen réteg alatt valószínűleg agyag következik, s ennek lehet tulajdonítani azon sok forrás eredetét, mely a gazda számára az öntözésekhez mindenütt kínálkozik. A földnek, a terméztől kölcsönzött gazdagságával, adva volt minden kellék, melynek segítségével ezen munkás és józan nép a gazdaságot a tökély legnagyobb fokára emelni képes volt, dacára annak, hogy ezen foglalkozás kivétel nélkül a parasztok és kisbirtokosok kezén van, s a földmivelő az ország lakosságának utolsó osztályát képezi, mert a japáni nemes a gazdaságra míg a le nem alacsonyítja. Gazdasági intézetek és iskolák a paraszt tudományos képeztesére nincsenek; gazdasági egyetemek még híre sem ismerik; s folyóiratok a tudomány terjesztése körül nem szerepelnek. A fia tanító mestere az apa, s mivel az apa éppen csak annyit tud, mint a nagy- és dédapa a mennyit tudott, s mivel ő munkáját úgy végzi, mint bármely más földműves az ország utolsó szögletén, közönyös dolog, hogy hol végzi a gyermek tanulmányait.

Egy félmarok tudomány és ismeret, mely ezredéves gyakorlatból nőtt ki magát, könnyű szerrel átszivárog az ifjú nemzedékbe, s annak mintegy ösi birtokát, örökségét képezi.

Be kell vallanom, hogy néha szegény pirított el, midőn ezen csekély és egyszerű ismeretek alkalmazását látva, haza gondoltam. Mi magunkat mivel, tudományos nemzetnek tartjuk, a legjobb erőink a gazdaságot szolgáltatásban felfoiznak, s a tudomány fejlesztésén és terjesztésén, egyetemek, akadémiák, vegyiműhelyek és kísérleti gazdaságok munkálkodnak, és mindezek mellett elég csodálatos, hogy itthon a gazdaságot legegyszerűbb tudományos tételei fölött mindez ideig kemény harcot vívunk s kénytelenek vagyunk ösrintén bevallani, hogy végreleszen megállapított ismeretünk lajstroma végtelen szegény, s ezen csekély ismeretet sem vagyunk képesek a praxisba átültetni.

Égető kérdéseink közül, melyek nálunk még megoldásra várnak, melyek azonban ezen nemzetnél (a japáninál) az ezredéves praxis laboratóriumában már rég elvannak döntve, — első helyen a trágya kérdést kell felemlítenem. Mi már megszoktuk Angolországot nagyszerű rétmivelése, óriás takarmánytermelése és hizomárhá nyájaival, és mindezek mellett óriás mennyiségű ontszilts és guano fogyasztásával földművelésük tekinteni; annál meglepőbb egy országot látni, még magasabb fokú gazdasági üzemmél, minden házi állat, rétöntözés és takarmánytermelés nélkül (sem igás, sem haszonmarhát nem tartanak), s hol a guano, ontszilts, stb. ismeretlen factor a gazdaság terén. Ezen ország Japán.

El kell mosolyodnom, ha eszembe jut, hogy Angolországon átutaztam az angol gazdaságot egyik corypheusa gazdag marhatenyésztésére mutatva egész tanári modorral iparkodott a bőleség feltételeit kövekező szavakkal belém oltani: „Minél több a takarmány, annál több a hus; minél több a hus, annál több a trágya; minél több a trágya, annál nagyobb a termés.“ A japáni ezen köetkoztetések lanozolatait híreől sem esmeri; ő csak egy megdönthetetlen törvény nyomdokát követi, mely röviden ez: „folytonos trágyázás nélkül nincs folytonos termés.“ A mit én földemről a termésekben elhordak, annak egy kis részét helyrepolítja maga a természet (levegő és eső), a többi meg a magának kell pótolnom, hogy mivel és miként, azt majd később látni fogjuk. Hogy a természetneknek először az emberi gyomron kell keresztülmennie, mielőtt a földre, melyből került visszatérhetne, a trágyázásnál azon elkeűhetlen bűt okozza, hogy miadig egy kis veszteséggel jár. Hogy a trágyaproduktókhöz állat is szükséges, ezt a japáni nem éti. Mily hasztalan fáradozás az a japáni fogalma szerint; nagy fáradsággal marhát, nevelni, a föld termését, ezzel feltételezni, s mily nagy a trágyabeli veszteség ezen eljárásnál. Mennyivel egyszerűbb, ha a gabonát magunk fogyasztjuk el, s a trágyát magunk készítjük.

Közli
Cséte György.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, dec. 23-án.

— **A kolozs-dobokai tanító-egylet** tegnapi gyűlése igen népes volt. Szabó Endre tartott népszerű tudományos előlvasást, a legszebb sikerrel.

— **A ma lefolyt** érdekes esküdtzéki tárgyaásra az egyetemi joghallgatók közül is kaptak 8-an meghívót.

— **A nagy templomban** ma volt az utolsó hajnali mise (orate.) A szertartást Lőnhárdi Ferencz apát plébános végezte segédlettel. Sokan vettek részt az ájtatos hívek közül, ez utolsó hajnali misén.

— **Szám 12706 uk 1872.** Az erdélyi földterhermentesítési alap m. kir. igazgatóságáról Budán. Hirdetmény. Az erdélyi földterhermentesítési kötvényekről, az 1872-dik év második felére meghatározott XIV. ik kisorsolása, folyó év December 31-én délelőtti 9 órakor, az előírt igazgatóság hivatali helyiségeben (Budavár m. kir. belügyminisztérium) nyilvánosan fog megtartatni.

Mi is ezennel közhírre tétetik. Az erdélyi föld. alap m. kir. igazgatóságától. Budán 1872 December 19-én, Hajós János oszt. tanácsos.

— **Lesz a jogászoknak báljok!** Az egyetemi joghallgatók szombat délutáni rendkívüli közgyűlése utoljára elhatározta, hogy a jogászegylet-egylet alapítókéjének gyarapítására a jogászbált megtartja. Az egyetemi facultások által adandó bál érdekében tett azon ajánlat, mely a jogászoknak azon esetre, ha bált nem tartanak, a jövedelem egy harmad részét biztosítja, nem fogadtatott el, mert a jogászegylet-egylet tökéjének gyarapítására az igen kevés lenne. A külön jogászbál — mint reménylik — sokkal nagyobb összeget jövedelmezne. A jogászok lemondtak volna a külön bált megtartásáról, ha a segélyező-egylet javára — az egyetemi bált tiszta jövedelmének fele átengedik. A jogászok közgyűlése ünnepélyesen elhatározta: hogy az egyetemi bál érdekében is teljes erővel fog munkálkodni, azaz oda hatni, hogy a két bált egymást meg ne rontsa.

— **„A világ legnagyobb és legújabb esodája“** a költőjü osalogány, Millie Cristina k. a., ki a múlt hetekben a bécsi józsefvárosi színházat töltötte meg a fuladásig, január 7. 8 és 9. napjain Pesten a városi redoute nagy termében fog hanzversenyt adni. Teste ugyan csak egy van, de feje két, s két gégevel, két dallamot, egyikkel soprant, másikkal altot énekel, tánczol stb.

— **Kedélyes és egyszerű estély** folyt le, szombaton az újonnan berendezett szemkóróda helyiségében, melyen jeles orvosaink közül többen vettek részt. Az estélyt orvos Dr. Feuer N. rendezte, azon alkalmából, hogy valahára a szemkóróda intézet is czélszerűen berendeztetett.

— **Szép a buzgalom!** Tegnap piaozunk gázlámpáit már délután 4 óra előtt meggyújtották. Ez valóban fűrésán nézett ki, mert még egészen világos volt. A tulságos buzgalomból egy keveset kérünk továbbra is meggagdzalkodni a gyakori pokoli sötétiség előzé-ére

— **Tűzoltóink** mint minden vasárnap, egy tegnap is megtartották menetgyakorlatukat

— **A chinai császár** egy dec. 18-ki honkongi távirat szerint körutat szándékszik tenni birodalmában.

— **Az első esküdtzéki végtárgyalás** városunkban a helybeli m. kir. törvényszék termében (melyek e czéla igen alkalmatlanoknak és szűkeknek bizonyultak be); hétfőn f. hó 23-án a d. e. órákban tartott meg, igen nagyszámú hallgató közönség jelenlétében, mely ez institutót örömmel és érdeklél látszott fogadni; a zsufolásig megtelt tárgyalási teremben, egy a hallgatóság számára megnyitott mellékteremben nem lehetett férni és helyet nem lehetett kapni; a saját képviselőpedig sajtvétségért folyt a per, nem volt gondoskodva Brassai Sámuel mint vádló képviselve ügyvéd Bokros Elek által indított keresetelt becsületsértésért, (a mennvényen a „Kol. Kéz.“ 1869-ik 37-ik számában Pávai Vajna Elek aláírásával megjelent cikk által atyja emléket sértve éreze) Pávai Vajna Elek ellen, kit egyes tanár Dr. Groisz Gusztáv képviselt.

A törvényszéki elnök, felolvastatja az esküdték név-lajstromát törv. jegyző Kriza Kálmán által, kik közül vádló által: Diba Tivadar, Dr. Weisz Ignác és Rignát József, vádlott által pedig Benedek Aron, Mildován Sándor, Kővári László, Kriza Gyula és Bodor Pál ellen emeltetvén kifogás, azok kisorsoltattak s maradtak esküdték a mai tárgyalásra: Szász Gyula, Fintly Henrik, Gyarmahy Miklós, Dr. Múizner János, Dr. Kolozsvári Sándor, Simai M., Wagner F., Pall S., Bányai Vitális, Tamási János, Sárkány Ferencz, Engle N. Pótagok: Dr. Szóts és Pál Ferencz. Az esküdték megesküdven, helyeiket elfoglalták, felolvastatik a vádirat. Vádlott nyilatkozik. Vádlónak (ki nincs jelen) képviselője fenntartja a vádat.

Védő Dr. Groisz Gusztáv remek védbeszédet mond erre ellenfelesse Bokros ügyvéd válaszol, védő még egyszer szól — mire elnök felteszi a kérdéseket a. a „Kol. Kéz.“ idézett számban megjelent cikk foglal-e magában becsületbeli sértést vagy nem b, Az idézett cikket Pávai Vajna Elek írta-e vagy nem? c) követelt-e el becsületsértést e cikkel P. Vajna Elek vagy nem? Az esküdték vizsgavonulván elnökökül Gyarmahy Zsigmondott választák, ki, az (egy tag kívánatára titkos szavazással nyert) ítélet eredményét a következőkben enunciatla.

Az 1-ső kérdésre 7 esküdt nem-mel, 5 igenel felelt; a 2-ikra ált. igenlős; a 3-ikra 7-en nem-mel és 5-ön igennel feleleek — Az elnök kimondá tehát Vajna Elek becsület-értés vadja aó-li felmentését; a törvényszék pedig a vádlót 45 frinyi költségek fizetésében elmarasztolá. A jeles védbeszédett ury az egész esküdték tárgyalásról kimerítőbb jelentésünket jövő számunkban adjuk.

— **A bécsi „Carl-theater“** Sardou legújabb darabját „Oncle Sam“-ot megvette.

— **Egy assz tanító** Assopios, Görögország legidősebb tanítója, a napokban hunyt el Athenben. A megboldogult már néhány év előtt ünneplte tanítói működése 70 éves jubileumát.

— **A new-yorki francia hölgyek** Thiers elnöknek 201,273 frankot küldtek át az elszas-lotharingiai kívándorlottak fölségelésére.

— **Hajótörés.** Triesztből írják, hogy a szép, colossalis angol gőzös „Dalmatien“ a napokban Maltánál hajótörést szenvedett, és 32 rajta levő matröz és utas, úgy az értékes teher is a hullámokba veszett.

— **Hírlapstatistika** Az osztrák-magyar birodalomban van összesen 1016 lap; még pedig 600 német, 170 magyar, 58 lengyel, 79 cseh, 5 szerb, 6 horvát, 22 szlovén, 8 román, 9 rutén, 50 (?) olasz, 2 görög, 3 héber és 2 francia Ezekből 204 politikai — és 107 vegyes tartalmu. — Csipán Bécsben 340 hírlap jelenik meg és pedig: 333 német, 2 cseh, 1 francia, 2 szlovén és 2 román, melyekből 59 politikai- és 281 nem politikai tartalmu.

— **Francia kereskedelem** Franciaország üzletforgalma a külfölddel a folyó év első 10 hónapja alatt, 5911 millió frankra rug. Behozzatott: élelmi szerekben 667 millió fr. érték, nyers anyagokban 1663 millió fr., gyármunkákban 396, más áruiban pedig 147 millió; kivittetett: gyármunkákban 1727, nyers anyagokban 1132, egyéb áruiban 168 millió franknyi érték. Nemes érczekben kivittetett 227 millió, behoztatott pedig 343 millió frank.

— **Egy francia.** Jourdin nevű gyógyszerész szerződ nemrég levelet írt Bismarcknak, melyben 40,000 frank lefietésére szólította fel, ha egy élete ellen intézendő merényletet ki akar kerülni Bismark azonban átküldte a levelet a francia fő-ügyészségnek, mely a gyógyszerész segédét ennek nyomán elfogatta. Jourdin azt mondotta a vizsgálat folytán, hogy csak határtalan gyűlölete hazája letiprója iránt vezette e tette. A törvényszék kimondta bűnösségét, két évi fogságra ítélte.

— **Egyetemi nőhallgató** Stokholmban f. hó 5-én nyolcozan tették le az érettségi vizsgát, hogy az egyetemre felvétethessenek. Ezek közül legkitűnőbb bizonyítványokat nyert egy 18 éves izraelita leány, ő az első leány, ki Svédországban magasabb tudományokat hallgat. Előtte különben még csak egy, de érettebb koru nő tett érettségi vizsgát.

— **A debreczeni nőegylet** ezüst sorsjátékot fog rendezni 25,000 drb ötven krajczáros sorsjeggyel az építendő árvaház javára.

— **Cholera.** Kassán a járvány kezdete óta 101 ember halt choleraában, mely ott a külvárosokban és szomszédfalukban folyvást aggasztólag pusztít.

— **Nagy medve.** Egy vadász Schweiczban közelebből 415 font súlyu nagy fekete medvét lőtt, mely egészen Cama helységig batorzkodott közeledni.

— **A bécsi „várlisértet“-et utazni** küldték. Egy журналиst szerint a „fehér asszony“ közelebből a görögül királyi kastélyban tánt fel. Bécsben különben soha sincsenek kacsák hiányában.

— **Színházi hír.** Wilbrandt a „Hammersteini gó!“ szer ője egy új ötfelvonásos szomrujátékot adott be a bécsi Laube-színházhoz „Gjordano Brun“ czimmel.

— **A világiállitás** idejére Bécsben magyar hordárokat fogadnak a magyar vendégek szolgálatára, s egyenruhájukon egy érczelemzre ismertető jelül fel lesz írva „magyar.“

— **Norris Edwin** híres angol tudós, ki utoljára az ékíratok szóárán dolgozott, elhunyt 77 éves korában.

— **Jó gyomor** München 170,000 lakósa a 62½ millió kupa sörön kívül múlt évben még 201,585 drb. vágó- s apró marhát, 2690 mássa halat és 945,243 darab különféle majorságot fogyasztott el; hát még a sok vadhus, vaj, zsír, tojás, sajt stb. hol marad?

— **Vihar.** Triesztben f. hó 13-án borzasztó vihar dühöngött, galambtojási nagyságu jég hullott és nehány utczát és tört elárasztotta a víz. A kár tetemes.

— **Revanche.** A mint Európából szokták a bűnösöket Amerikába száműzni, úgy az amerikai is elkezdették rablóikat gyilkossáikat Európába átküldözgetni, s csak közelebből is ket elítéltet szállítottak civilizált világgrszünkbe.

— **Bálványgyár.** Míg az amerikai keresztények számos missionáriust küldenek a pogányok közé, és az k megtérítésében fáradoznak, addig egy ódavaló kereskedő ház con amire „olcsó és cze szerű“ kisebb-nagyobb bálványok előállításával foglalkozik, melyek igen alkalmassak az ind piacra. Néha még az is megtörténik hogy éppen a missionárius-vivő hajókon csempézik az ily bálványokat az indiánok közé.

— **Főlhívás.** A kecskeméti iparos-egylet f. évi dec. hatodikáról az ottan megtartott mikul-lításra Kolozsvárról benyújtott munka darabokért jutalmazottak részére leküldetett egy drb. arany, 6 drb. ezüst, 9 drb. bronzérem, ehez ugyanannyi igazoló okmány, 10 drb. elsőrendű, 2 drb. másodrendű oklevél, egy drb. arany és egy drb. tallér a helybeli iparos-egylet helyiségében f. decz. hó 26-án d. e. 10 órakor az igazgatóság által ki fognak osztatni, mely ünnepélyre érdekelt pályázók, egy a városunk nagyérdemű közönsége tisztelettel fogadtatnak. Kelt az iparos-egylet választmányának 1872-ik évi

decz. 10. tartott gyűléséből. Szabó Károly, egyleti jegyző.

— **Utezáinkon** uryan összesöprik a sárt, de a halmokat ott hagyják, mi gyönyörűséges grávilágításunk mellett igen kellemes a néha térdig sárba süppedező járó-kelőkre néve.

— **Irodalom statisztika.** Hazánkban ez évben nov. 30-ig összesen 703 magyar könyv jelent meg, köztük 604 eredeti, 99 fordított mű. Ezekből eredeti regény 15, fordított 32; eredeti költemény 21, fordított 6; történelmi 59 eredeti s 10 fordított; szépiáni 6 eredeti és politikai röpirat 32.

— **Czélszerű intézkedés** Az alsó ausztriai helytartóság minden vasuti állomás mellett fekvő falvak előjáróságának elrendelte, hogy az utazás alatt megbetegedő utasokat, ha tovább szálltatásuk lehetetlen lenne, az állomásnál vegyék át, s részesítsék gondos ápolásban. Az ilyen intézkedés nálunk sem ártana.

— **A bécsi „wiedent“** színházat is eladták egy millió fron.

— **Növényzet ritkaságok.** Göcz vidéken már több helyen egészen érett búzakalászokra találtak, teljesen kifejlődött érettszemekkel.

Nemzeti színház.

Szombaton, dec. 21-én „A boisi bo-szorkány“ vig operette 3 felv. IV. Henrik francia király korából. A kevés mulatságot tartalmazó és immő darab idei szünetelés után került ismét reper-toirba. Nehány szép Coupletje tartja fenn, melyek közül Szilágyi nének (hercegnő), Dekány Rózának (Melanie vagy a boszorkány) és Zsajjonginak (Flageolette) a második felvonásban triójok kiűződen sikerült. Medgyaszai L. csinos apród volt, cigány dalát szépen énekelte s meg is tapsoltatt. Marozet (apródpárncsnok) jó komikus alak s a boszorkányi jelenete szépen sikerült. Krasznai Pierre koresműros együgyű szerepében szintén jellemződen alakította. H. Gy. gyenge Bric Brac hercege volt. Ostvát a vén katonát jól személyesítette. A kardalok megfelelelek a várakozásnak. Közönség közepes számmal volt jelen.

Vasárnap decz. 22-én „A szép juhász“ népszínmű 3. szakaszban. Szigetinek gyengébb színítműi közé tartozik sántikáó pszichológiai alapja miatt, de eredeti népies jellegei, öltöi és dalmái megteszik a hatást, melyek a szépsámu vasárnapi közönséget ez uttal is jól mulattatták. Berényi szerepét Mátra i helyesen alakítva és jellemzően játszta. Róza szerephőre nagyobb részint drámai levén, azt Dezsőné kissé gyengén személyesítette. Kendi jó Bálint bácsi volt, Kendi négyenre Laura volt Berényi (Szép juhász) népdalait hatástalan maradtak, de annál sikerültebbek voltak Dekány Róza (Piroska) dallamai, melyekkel tapsokat is aratott. A kis Ösváth Pista gyermekszerepét ügyesen és illedő brorsággal játszta.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

December 21-ről. 5% metalliques 66.65 5% nemzeti kölcsön 70.60. 1860-ki államkölcsön 101.50. Bankrészvények 669. Hitelrészvények 333.50. London 109.50. Ezüst 108.80 Cs. kir. arany —. 20 frankos arany 876.

Földterhermentesítési kötvények: Magyar 79 —. Temesi 78. —. Erdélyi 77. —. Horv. Szlavon —. —.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Nyiltér.

Fogorvosi jelentés.

Van szerencsém Önnek teljes tisztelettel jelenteni, hogy a számos látogatás folytán, a melyben többszöri ittlé em alkalmával részesültem, elhatározám végleg Kolozsvárt megletelepni.

Huzamosb tartózkodásom Bécsben, a művészet és tudomány érdekében tett utazásaim a bel- és külföldön képezzé tesznek megfelelően minden kíváncsiannak, a melyet a t. cz. segélykeresők tölem igényelnek.

Műfogakat és egész fogsorokat a legújabb amerikai módszer szerint, arany és vulkanithan, kapocs nélkül, czélszerűen, természetliven és fájdalom nélkül teendek be, a nélkül, hogy a gyökereket eltávolítottam: és mindenféle fogműtetet u m. foghuzást, plombrázást, arannyal vagy más tömnyaggal, fogtisztítást és reszelést stb. kímélettel eszközlök s fogfájást gyorsan és örökre gyógyítok. Idegenek 1 forat egy óra alatt, egész fogsort egy nap alatt kapnak.

A legújabb készülékekkel és műszerekkel legjobban ellátott műtermem van a Tivóiban a főtéren a Schütz-féle házban.

Rendelési idő délelőtti 9-től 12-ig, délután 2-től 5 óráig

Kívánságra minden fogműtetet a t. cz. fogházban szenvedők lakásán teljesítek. Tanácskozás minden-kivel ingyen,

Tisztelettel: Perl, fogorvos.

Ingyen
értéke ft. 1. 50.

Legnagyobb ritkaság

mai nap, ha az oly óriási arányú óra-szédelés mellett, egy jóíró, megbízható és értékes órákat lehet leltározni nélkül kapni. A ki jól jár, ólósó órákat, lórduljon egyenesen

Müller M.

híres óráshoz,
Bécsben, Babenbergerstrasse Nr. 1,

a ki jól szabályozott, és a

es.

fémjelző hivatal-
tól hitelesített

órákat a következők hihetelen, s még is igaz árak mellett árulja:

Csak 1 ft. 40 kr. párisi remonit-órák, lánczsal és egyévi jóállással.

Csak 2 ft. 20 kr. ugyanazok inomabb arany kivitelű.

Csak 8 ft. 50 kr. valódi angol henger-szédorák, lapos ívvel, finom china-arany

Csak 9 ft. egy valódi angol ezüst-henger, kr. sál ívvel, másodperczmúlával, di-

Csak 12 ft. egy ezüst-henger, valódi arany-abroncsal, ugróval, erős kirstályüveggel,

Csak 15 ft. egy valódi angol henger, kr. sál ívvel, másodperczmúlával, di-

Csak 13 ft. egy valódi angol ezüst-henger, kr. sál ívvel, másodperczmúlával, di-

Csak 15 ft. 50 kr. ugyanazok inomabb arany kivitelű.

Csak 14 ft. vagy 17 ft. egy angol Prince of Wales-remonit-óra, legérősebb

Csak 15 ft. 50 kr. ugyanazok inomabb arany kivitelű.

Csak 14 ft. 50 kr. egy valódi angol tópor china-arany-óra, henger, legújabb alak,

Csak 13 ft. 50 kr. egy valódi angol ezüst-henger, kr. sál ívvel, másodperczmúlával, di-

Csak 15 ft. 50 kr. ugyanazok inomabb arany kivitelű.

Csak 18 ft. egy valódi angol tópor china-arany-óra, henger, legújabb alak,

Csak 16 ft. 50 kr. egy valódi angol ezüst-henger, kr. sál ívvel, másodperczmúlával, di-

Csak 20 ft. egy ezüst remonit-óra, kuts nélkül felhúzható, china-arany lánczsal

Csak 24 ft. 50 kr., 26 ft. 50 kr., 28 ft. 50 kr. egy arany hőlgy-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

Csak 7 ft. 50 kr. egy pomás párisi bronz-óra, ütőszéklet ívvel, minden szoba dísz-

A PANNONIA-VEENDÉGLŐ

első emeletén
elárúsítás végett 14 napon át lesznek kiállítva

Az elárúsításra kitétt áruk, melyek valódiságáért és tartósságáért irás-
ban is kezesség vállaltatik, a következők:

650 drb. férfi ing valódi vászonból 3 ftól felfelé.
350 drb. angol shirting-ing 2 ft. 50 krtól felfelé.
300 drb. valódi színes férfi ing 2 ft. 50 krtól felfelé.
250 drb. angol Oxford-ing 4 ftől felfelé.
650 drb. nappali és éjjeli vászon női-ing 50 formára
1 ft. 90 krtól felfelé.
250 drb. angol shirting női-ing 1 ft. 80 krtól felfelé.
280 drb. női-lábbeli vászon, shirting és barehentből
1 ft. 20 krtól felfelé.
350 drb. női éjjeli corsetek 1 ft. 60 krtól felfelé.
280 drb. női öltönyök és uszálgyruhak 2 ft. 50 krtól felfelé.
180 drb. 50 és 54 rőfös irlandi és bumburgi vászon,
mely félvegekben is kapható végenként ft. 15, 18, 20, 25, 30, 50
15 drb. lepedő vászon 37 rőfös 2 1/2 rőf szélességben
varrás nélkül 40 ft.
250 drb. damast asztali teljes garnitúra 6, 12, 18 ft.,
24 személyre 6 ftól felfelé.
250 drb. csínvat és damast abrosz 2 ft. 50 krtól felfelé.
100 tuczet csínvat és damast asztalkendő, 1/2 tuczet 3
forinttól felfelé.
50 tuczet csínvat és damast törülköző 3 ftól felfelé.
500 tuczet vászon és batist szembekendők 1/2 tuczet 1 ft 50
krtól felfelé.
Ágyemű, teljes garnitúrák, szegélyléc, kézi himzés és
valódi csipkékkel 50 lejjebb forma szerint 25 - 200 ftig. Vásárlók,
kik 30 ftig vásárolnak, egy finom himzett zsebkezdőt a jón szeg-
géllyel ingyen kapnak. Nagyban vásárlók illő százalékban részesülnek.
Aládon a közönséget ezen jó és valódi fehérmű, és vá-
szonárak bevásárlására ritka alkalomra figyelemztetünk, egyszerű-
sített mindenkit felhívok, hogy magának a mondottaktól meggyőző-
dest szerezni sziveskedjék.

Friedjung Adolf,
cs. k. fehérmű számláló, az osztr. magyar vászon- és fehérmű ipar
emelése alakult egyeslet tagja.
Bécsből. Graben 26.

Iparmű-tárlat
666 3-*

Karácsoni és újévi ajándékul
legcélszerűbb oly tárgy, a melynek használata állandó.
Ily tárgyakat legnagyobb választékban,
jutányosan és kitűnő minőségben nyújt az

Iparmű-tárlat
(Főter Radák-ház) Kolozsvárt,
diszmu-czikkekben, china-ezüst-, alpacca-, bronz-, aczel
sat. hasznos tárgyakban, női cipőkben, bőr-munkákban,
esernyőkben sat. különösen pedig
nagyválasztékú és finom
porcellán-edényekben.
Kolozsvárt, főter, Radák-ház,

A legcélszerűbb karácsoni és újévi ajándék
630 2-4

Tagadhatatlanul egy lotteria papir, a mely a tulajdonosra nézve érteke mindíg megtartja, s a mely által neki tetemes
nyereményekre kínálkozik az esély különösen előnyös sorsjegyeket ajánlhatok a **Salzburg**
sorsjegyek, a melyek ha **január 5-én** fog meg **10.000 ft.** nyeremény-
nyel, s a melyekkel 4 hu-
zásból **40.000, 15.000, 30.000, 15.000 ft.** nyereményre **ingyen** játszhatok.
Alfölr. váltóiroda kötelezi magát t. i. hogy minden mála 1873 január 3-ig 30 ft. vásárolt
Salzburg sorsjegyet lejárta 4 huzás után, és pedig 1873. szeptember 1-5-ig teljes nyél-lárban vissza vált.
Eredeti salzburgi sorsjegyek ára, a visszaváltás kötelezettsége nélkül jelenleg darabonként 26 ft.
egy sorsjegyet mindenki megvesse, részletfizetés mellett is csak **1 forint felpénz**
bélvezése után az e edeti salzburgi sorsjegy kifog. szolgáltatni.
A lefizetés tartama alatt vásárló egyedül játszik minden nyereményre.
A cs. k. bécsi kereskedelmi bank váltóirodája, ezéltt **Sothen J. C. Graben 13.**

Fontos figyelmeztetés azoknak, kiket illet!
A **Wehler és Wilson** varrógép-társulat New-Yorkban tisztelettel jelenti a
közönségnek, hogy osztrák-magyarországi főképvise-
letük, Kolozsvárra nézt csak is **Szilly Alajos** urral áll
összeköttetésben.
Jelen és családi használatra legcéls-
szerűbb varró-gépei, csak nála szereshetők meg,
jutányos árán és szilárd jótállás mellett.
Vörsé figyelmeztetjük a t. közönséget, hogy ha
gépeink bár ki által és bár mi ezimen ajánlatának, azok
nem saját gyártmányunkból eredtek, azok rnsz utánzá-
sok, sámitáson alapulnak, e család már annyira is ment, hogy
még bélyegeinket és ezégünket is hamisítani merészlik.
Ujból jelenük tehát, hogy a **valódi s eredeti**
Wehler- Wilson varró-gépek
Kolozsvárt csak is **SZILLY ALAJOS**-nál (bel-magyarutca 439 sz.)
kaphatók,
659 3-3

Eskorós rohamokat (Nyavalyatörés)
gyógyít. levezetés útján a eskor. szakorvosa **dr. O. Killisch, Berlin, Louisenstrasse 45.**
E pillanatban 1000-nél több beteg van kezelése alatt.
661 6-*

HIRDETMEY.
(668) 3-3

A kolozsvári takarékpénztári rész-
vénytársulat igazgató választmánya
f. évi december hó 13-án elhatá-
rozta, hogy az alapszabályokban
megirt jogok fenntartása mellett,
1873. január hó 1-ső napjától
kezdve, minden betéti köny-
vecske mellett az alapszabályok 63.
§-sa értelmében 2000 ft. erejéig
betett összeg után, az eddigi 5%-os
kamatlábót **6%-ra felemeli.**
önként érteke, hogy 1873. ja-
nuár 1-ig már betett nagyobb ösz-
szegek után is e naptól kezdve 6%
kamat fog számítani, kivéven azon
összegeket, melyek kű.ön egység
mellett tettek be.

A kolozsvári takarékpénztári
részvénytársulat igazgatósága.

**Játéktársulatokba,
kihuzott sorozatos sorsje-
gyekkel,**
a melyeknek tehát okvetlen
nyerniök kell.

nálunk, míg a készlet tart, az első rész-
let és a bélyegilleték beküldése mellett
beállhatni. Ily részletjegyeket, a sorozatos
sorsjegy játékpóllá-ával együtt következő
olcsó árban adunk:

I. 20 drb. ötödész 1839-ki
sorsjegyre három sorozatos sors-
jeggyel 30 havi részlet, a 8 ft.,
bélyeg 2 ft. 55 kr.

II. 100 dr. braunschweigi sors-
jegyre 4 sorozatos sorsjeggyel,
25 havi 10 ftos részlet, bélyeg
2 ft. 55 kr.

III. 60 dr. braunschweigi sors-
jegyre 1 sorozatos sorsjeggyel,
5 havi 6 ftos részlet, bélyeg 99 kr.

IV. 40 dr. braunschweigi sors-
jegyre 1 sorozatos sorsjeggyel,
25 havi 4 ftos részlet, bélyeg
68 kr.

V. 20 dr. braunschweigi sors-
jegyre 1 sorozatos sorsjeggyel,
25 havi 2 ftos részlet, bélyeg
37 kr.

A legközelebbi huzásokra:

A. 20 hitelsorsjegyre, 24 havi 10 ftos
részlet, bélyeg 2 ft. 55 kr. Huzás január
1-én 1873, főnyeremény 200.000 ft.

B. 20 drb. töröksorsjegyre 25 havi 5
ftos részlet, bélyeg 99 kr. Huzás 1873
február 1-én, főnyeremény 300.000 frank.

Megrendelések és részletfizetések postai
utalvány által történhetnek. A lefizetés tar-
tama alatt minden huzásra játszik a részt-
vevő, s a lefizetés után kap mindegyik az
I-nél egy dr. ötöd 1839-ki sorsjegyet, a
II-nél 5 dr. braunschweigi sorsjegyet, a
III-nál 3 braunschweigi sorsjegyet, a
IV-nél 2 braunschweigi sorsj gyet, az
V-nél 1 braunschweigi sorsjegyet; to-
vábbá A-nál egy hitel-sorsjegyet és B-nél
egy török sorsjegyet eredetiben. Nyere-
ményeket azonnal kifizet

Az osztr. Industrial-bank
váltóirodája,
ezéltt
Fürst Ede.
(Utánnyomat nem díjaztatik.)
662 2-4
227-187 2/3 évi számhoz. 670 1-2
Egyetemi.

Hirdetvény.
Folyó hó 30-án d. e. 9 órakor a
kolozsvári m. k. tudomány-egyetem udva-
rán több, üvegett ócska nagy ablakok és
ablak-keretek, avatag deszkák és ajtók
fognak árverés útján eladatni, mielő venni
szándékozik azon figyelmeztetéssel értesít-
tetnek, hogy a vételár azonnal kész énz-
ben lefizetendő s a megvett tárgyak hason-
lóan azonnal elszállítandók.
Kelt Kolozsvárt, 1872 december
hó 22-én.
Láposy Márton,
m. k. egyet. gondnok.

!! Legotésőbb !!

Karácsonyi és újévi ajándékok.
Gyermekjátékok, tájték-neműek, sat.

KOVÁCS PETERNEL
(fő-ter, Schütz-háznál.)

A tisztelt közönség eddigi becses partfogását tekintve,
nagy mennyiségű Nürrenbergi árukat hozattam, hogy min-
den igénynek megfelelhessenek. Mintán cikkeimet első kézből
veszem, azon szerencsés helyzetben vagyok, hogy feltűnő
olcsó árban adhatom.

Egészen újból rendezett üzletemben nagymérvű
olcsó és izletes gyermek játékok, tájt-neműk, esernyők,
pálczák, tárczák és a hasznos házi cikkek számtalan ne-
me kapható legdusabb választékban.

Ártalmas festékek bevonat gyermeki
játékokatnem tartok, mintán számos szomorú kö-
vetkezménye volt.

Megrendeléseknek posta fordultával eleget teszek.
Kovács Péter.
658 4-4-5

Ártalmas festanyagoktól mentes